

339.92
Г54

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Навчальний посібник

для студентів зі спеціальностей «Економіка»,
«Маркетинг», «Облік і оподаткування»

За редакцією професора С. І. Архїєреєва

GLOBAL ECONOMICS

Textbook

for students of the specialties "Economics",
"Marketing", "Accounting and taxation"

edited by Professor Sergii Arkhiereiev

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Навчальний посібник

для студентів зі спеціальностей «Економіка»,
«Маркетинг», «Облік і оподаткування»

За редакцією професора С. І. Архієреєва

GLOBAL ECONOMICS

Textbook

for students of the specialties “Economics”, “Marketing”,
“Accounting and taxation”

edited by Professor Sergii Arkhiereiev

Рекомендовано вченою радою НТУ «ХПІ»

Рецензенти:

- В. М. Воробйов*, д-р екон. наук, проф., Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна;
І. В. Шкодiна, д-р екон. наук, Харківський навчально-науковий інститут Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи».

Рекомендовано вченою радою Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» як навчальний посібник для студентів зі спеціальностей «Економіка», «Маркетинг», «Облік та оподаткування», протокол № 2 від 03.03.2017 р.

Г54 **Глобальна економіка** : навч. посіб. для студентів зі спеціальностей «Економіка», «Маркетинг», «Облік і оподаткування» / за редакцією проф. С. І. Архієреєва. - Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2018. - 192 с. - укр. та англ. мовами.

ISBN 978-617-7377-96-1.

Навчальний посібник розкриває сутність та найважливіші чинники процесів глобалізації, їх протиріччя, ключові проблеми і їх вплив на соціально-економічний розвиток країн світу. Крім теоретичних відомостей посібник включає практикум з кожної теми, перелік джерел інформації, глосарій термінів та питання до самоконтролю.

Призначено для студентів НТУ «ХП» зі спеціальностей «Економіка», «Маркетинг», «Облік і оподаткування».

Лл. 14. Табл. 4. Бібліогр. 132 назв.

УДК 339.97

This textbook reveals the essence and the most important factors of globalization processes, their contradictions, crucial problems and impact on social and economic development of countries worldwide. The guide comprises text of lectures and practicum on every topic, a list of references, a glossary and a catalogue of self-check questions.

The textbook is prescribed for students of National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute” of the following specialties: “Economics”, “Marketing”, “Accounting and taxation”.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. ПРЕДМЕТ І СУЧАСНА МЕТОДОЛОГІЯ ГЛОБАЛІСТИКИ.....	7
1.1. Предмет і мета курсу. Сутність глобалізації і глобалістики.....	7
1.2. Методологічна база глобалістики.....	12
1.3. Тенденції і протиріччя, що спостерігаються у світі.....	14
Практикум.....	20
2. ШКОЛИ І КОНЦЕПЦІЇ ГЛОБАЛІСТИКИ.....	24
2.1. Основні школи і напрямки глобалістики.....	24
2.2. Базові концепції глобалістики.....	29
2.2.1. Концепція «Межі зростання» (А. Печчеї).....	29
2.2.2. Концепція «Сталого розвитку» (Л. Брауна).....	30
2.2.3. Концепція «Універсального еволюціонізму» (М. Моїсєєва).....	31
2.2.4. Концепція «Мітозу біосфер» (М. Нельсона).....	32
2.2.5. Концепція «Контрольованого глобального розвитку» (Д. Гвішіані).....	34
2.2.6. Концепція «Світ-системного аналізу» (І. Валлерстайна).....	35
Практикум.....	38
3. ЕКОНОМІЧНА ЄДНІСТЬ СВІТУ І КЛЮЧОВІ ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ.....	41
3.1. Сутність та особливості економічної єдності світу.....	41
3.2. Закономірності функціонування глобальної економіки.....	44
3.3. Основні глобальні проблеми світового господарства.....	51
Практикум.....	57
4. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ. ТЕНДЕНЦІЇ ІНТЕГРАЦІЇ І ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ.....	61
4.1. Сутність, передумови, цілі та етапи міжнародної економічної інтеграції.....	61
4.2. Економічні ефекти міжнародної економічної інтеграції.....	64
4.3. Тенденції інтеграції і дезінтеграції.....	71
4.4. Проблема інтеграції України в міжнародний економічний простір.....	72
Практикум.....	81
5. ФЕНОМЕН ГЛОБАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ. ТНК ЯК ПРОВІДНІ СИЛИ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	84

5.1. Транснаціональні корпорації - характерні суб'єкти глобальної економіки.....	84
5.2. Еволюція транснаціональних корпорацій, позитивні і негативні наслідки функціонування.....	89
5.3. Політична, наукова, фінансова та воєнна сфери діяльності транснаціональних корпорацій.....	95
Практикум.....	99
6. СИСТЕМА КРИТИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ. АЛЬТЕРГЛОБАЛІЗМ: СУТНІСТЬ І БАЗОВА ПРОГРАМА.....	102
6.1. Система критики глобалізації.....	102
6.2. Історія розвитку та становлення ідеології альтерглобалізму.....	105
6.3. Представники альтерглобалізму: ідеї та погляди.....	109
6.4. Програма альтерглобалізму. Мета та основні напрями альтерглобалізму.....	111
Практикум.....	117
7. МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХНЯ РОЛЬ У СТАНОВЛЕННІ ГЛОБАЛЬНОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ.....	120
7.1. Регулятивні інститути глобальної економіки.....	120
7.2. Роль провідних міжнародних організацій у формуванні глобалізаційних процесів (ООН, НАТО, СОТ, МВФ, СБ).....	121
7.3. Принципи діяльності та роль у світових процесах інших регулятивних інститутів.....	129
7.4. Інтеграційні регіональні об'єднання.....	131
Практикум.....	134
8. МІЖНАРОДНІ СТРАТЕГІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	137
8.1. Особливості сучасного етапу світового розвитку.....	137
8.2. Стратегії глобального розвитку світу.....	142
8.3. Перспективні сценарії глобального розвитку.....	148
Практикум.....	155
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ.....	158
ГЛОСАРІЙ.....	170
ДОДАТОК А. ПРИКЛАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТТЯХ.....	182